

SALES 5, 6, 7

Al llarg d'aquestes sales he volgut dedicar tres espais a conceptes importants de l'època per a demostrar que molts artistes varen estar implicats en la defensa del territori, la llengua i la cultura pròpia.

Les sales 5 i 7 estan relacionades, respectivament, amb la lluita ecologista a favor de la Dragonera (1977-78) i al Congrés de Cultura Catalana (1976). A partir d'obres realitzades i inspirades en la defensa de la no-urbanització de l'illa de la Dragonera, s'exposen exemples d'implicació artística, que arribà a la presència física d'uns quants artistes durant l'ocupació de l'illa l'estiu de 1977. Tres obres excepcionals d'A. Terrades i en tres formats diferents li serveixen per a llançar un potent missatge de plena actualitat en contra dels excessos del monocultiu turístic: *Aborigen* (1976), una tela on apareix un aborigen o indígena o nadiu de l'illa amb moltes sargantanes; una col·laboració en el *Neon de Suro* dedicat al turisme amb motiu de l'exposició a Lund, Suècia l'any 1978, on llança aquest prec en diferents idiomes: "Per favor, no vengueu de vacances a Mallorca"; i *Diari mortal* (1980) una publicació on recull imatges de turistes que arriben a l'illa i notícies en premsa de morts de turistes per diferents motius. L'any 1978 es va realitzar una acció de protesta de tot un dia davant la Llonja, a Palma, titulada *Fester salvatge*, del qual trobaràs un vídeo.

A la sala 7, hi trobam la presència de Miró, que sempre va ser per allà; en aquest cas com a president honorari del Congrés de Cultura Catalana, juntament amb Francesc de Borja Moll. Les quatre serigrafies de Paez Cervi i Horacio Sapere ens serveixen per a recordar-nos les tensions que es donaven, encara, als carrers de l'estrenada democràcia espanyola. També hi ha la singular col·laboració entre Bartomeu Cabot i Miquel Barceló amb la capsa de detergent *Sol de Mallorca* (1976) o l'atrevida i valent obra de Vicenç Torres, *Fachas* (1974).

La sala 6 està plena de publicacions, de llibres visuals i d'objectes que mantenen forts vincles amb la poesia. Andreu Terrades hi és present amb alguns dels millors exemples de la seva trajectòria: *Cap d'ocell* (1975) 3 (1976), *Darrer mariner* (1977), *Palma 9 km* (1977) o *Breviari masoquista per a una castració col·lectiva a una illa capolada* (1978). Joan Palou, un dels artistes més vinculats als llibres visuals, hi és amb llibres com: *a, A, Holocaust, Pudessina, Téntol, Degotim o Col·lisió entre vaixells*, entre d'altres. Steva Terrades publica en aquesta època *De la tinta a la Xina. Blanc d'Ou* (1977-78), una publicació tan singular com efímera escrita a mà.

El nucli de Felanitx hi té una especial representació amb dibuixos i publicacions de Rafel Joan i Miquel Rosselló *Saboner: Vatuarradell* (1977), *Pic-nic* (1977) *Vatuarradell puta* (1978), *Full dominical* (1980), *Brillo* (1980) o *Mama fill marciano* (1979-1980). Finalment, podem gaudir, entre d'altres, de les interessants propostes poètiques d'Horacio Sapere: *4 cm. de poesia cultivada* o *Banco del Espíritu Santo* (1978) sota la línia editorial *Coto de poesía*.

SALES 8, 9, 10

La pintura apareix, en moltes de les seves variants possibles, en les tres darreres sales. La majoria estan datades a finals dels anys setanta i principis dels vuitanta, quan en l'àmbit internacional es va fer un tomb cap a pràctiques pictòriques relacionades amb noves figuracions i expressionismes varis, i s'esgotaren la majoria de pràctiques conceptualistes. També significà una volta al sistema de galeries, al valor econòmic de les obres o als *locus* geogràfics.

Hi trobam variants de l'abstracció: Joan Palou, Alfons Sard, Merche Laguens, Maria Carbonero, Ramon Canet, M. Rosselló; l'hiperrealisme: Pere Gelabert, Antoni Socías; el pop: Enric Irueste o la nova figuració: H. Sapere, R. Joan, Àngel Sanmartín, Àngel Muerza, Vicenç Torres, Carme Roig, Josefina Pino. L'escultura apareix amb dos artistes que s'hi han dedicat intensament: Gerard Matas i Amador, aquest darrer amb una de les primeres obres realitzades amb fibra de vidre, resina i pigments, de 1981.

L'exposició s'acaba a la sala 10 amb la presència de quatre artistes i obres molt significatives del període. Sara Gibert exposa un altre dels seus especials dibuixos sobre paper de 1981, mentre que Steva Terrades hi és present amb dues lúdiques i elèctriques teles de 1982. Per una altra banda, dialoguen Miquel Rosselló i Miquel Barceló, dos talents del mateix poble de Felanitx, que realitzaren la seva primera exposició junts l'any 1973 a La Caixa de Pensions, sota el títol: "Art jovenívol". L'obra de M. Rosselló és una de les darreres que va fer abans de morir, massa jove, l'any 1981, als 24 anys; mostra un visionari autoretrat de la mort. M. Barceló hi és present amb dues de les tres obres que Rudi Fuchs va seleccionar per a participar a la Documenta de Kassel l'any 1982 com a únic espanyol. *Nu pujant escales* (1981) i *Persecució nocturna a la perifèria de la ciutat* (1981) ens transmeten l'energia, la pulsio sexual i la intensitat vital amb la qual vivia l'artista a Barcelona.

Esper que hi passis gust, i gràcies per dedicar una estona del teu temps a aquest brillant moment de l'art a Mallorca. Ho he preparat amb molta d'il·lusió.

La gratuïtat és una agressió

LA JOVE PLÀSTICA I LA RENOVACIÓ DE LES ARTS A MALLORCA 1969 - 1982

A cura de Jaume Reus

Ajuntament
de Palma

PALMA
2031
CANDIDATA
CAPITAL EUROPEA
DE LA CULTURA

Casal Solleric

L'exposició presenta una selecció de les obres i dels artistes més significatius del període més renovador de l'art del segle XX a Mallorca. El punt de partida és l'any 1969, amb la inauguració de la Sala Pelaires, i finalitza el 1982, quan s'edita el darrer número de la publicació *Neon de Suro*, Miquel Barceló exposa a la Documenta i comença un nou cicle polític estatal.

Les profundes transformacions econòmiques, les lluites socials, els activismes polítics, la militància de la cultura, la contracultura del tardofranquisme i dels inicis de la democràcia a l'Estat espanyol són el context en el qual emergeix un conjunt plural de llenguatges artístics: conceptualisme, art pobre, pop, accionisme, abstracció, neoexpressionisme o neofiguració; molts d'aquests, inèdits a Mallorca.

La Jove Plàstica és un conjunt d'artistes diversos que formen part de la generació nascuda, majoritàriament, a partir de la segona meitat dels anys quaranta, i que actuen sota un semblant esperit col·lectiu i individual en contra de les antiquades i conformistes institucions públiques i privades del sistema artístic mallorquí. Al llarg d'aquest període se succeiran una sèrie de grups artístics: Criada 74, Taller Llnàtic; publicacions: *Neon de Suro*, *El Correu de Son Coc*, i iniciatives col·lectives: Bes, Mostra d'Art Pobre, Ensenya 1, de manera paral·lela a les trajectòries individuals desplegades pels artistes. Totes, defensades amb entusiasme per la crítica d'art: *Crònica de Tres*. La presència de Joan Miró serà palesa a través del suport a la Sala Pelaires (1969) i a la Galeria 4 Gats (1973).

En una societat en plena expansió del monocultiu turístic, l'efervescència i l'alè d'aire fresc que suposà l'obra d'aquesta generació d'artistes, que també defensà la cultura (Congrés de Cultura Catalana, 1976) i el territori (la Dragonera, 1977) marcà un dels períodes creatius més intensos, agitats i significatius a Mallorca i ens situà, a la fi, en consonància als contextos artístics més innovadors estatals i internacionals.

Artistes i col·lectius participants:

Amador, Miquel Barceló, Katty Bonnín, Bartomeu Cabot, Ramon Canet, Maria Carbonero, Toni Catany, Pep Canyelles, Cacho Chacón, Criada 74, Miquel Àngel Femenies, Ferran García Sevilla, Pere Gelabert, Sara Gibert, Tomàs Horrach, Enric Irueste, Rafel Joan, Merche Laguens, Gerard Matas, Ángel Muerza, Neon de Suro, Joan Palou, Josefina Pino, Carme Roig, Miquel Rosselló, Angel Sanmartín, Horacio Sapere, Alfons Sard, Antoni Socias, Taller Llnàtic, Andreu Terrades, Steva Terrades, Vicenç Torres.

VESTÍBUL

L'exposició s'inicia amb dues obres i un manifest. Una pintura a l'oli amb dues oliveres de Tomàs Horrach, com molts d'altres artistes que triomfaven a l'època, simbolitza el sistema de l'art conservador afectat per un microclima ranci. La rèplica és d'un bastidor d'Steva Terrades on posa en qüestió el suport i la finalitat última del fet pictòric. Al costat, un manifest de l'acció de Taller Llnàtic: *Avís als monstres i dinosaures de General Mola 3* (1976) en contra del Círculo de Bellas Artes, garant del sistema mallorquí, i els seus "Salones de Otoño".

SALA 1

En aquesta sala podem veure una selecció d'obres molt singulars d'alguns dels artistes més significatius de l'exposició. Les grans dimensions faciliten un disseny expositiu atrevit i d'impacte. Dues obres de gran format de Miquel Barceló marquen la pauta de lectura: en terra, *Cadaverina 15* (1976), amb les seves 15 sèries de 15 matèries en descomposició: peix, tomàtiga, pastís, etc. 223 caixetes de les 225 originals; al fons, *Mapa de carn* (1982), una obra singular i espectacular dins la seva trajectòria que el situa com un creador de nivell internacional. Dues figures custodien la sala: Bao Dai (dictador de Vietnam) i un motorista amb uniforme militar, que el juliol de 1975 ocuparen els carrers d'Alcúdia per a denunciar l'estat policíac i repressiu que es vivia a l'Estat espanyol amb el dictador Franco agonitzant, una obra que fou censurada immediatament.

D'Steva Terrades, hi trobam una de les lones de 1976, penjada dalt de la paret, i l'obra *Galliner* (1973), que formen part de les seves intenses investigacions al voltant de la deconstrucció de la pintura. Sara Gibert hi és present amb una fantàstica obra sense títol dibuixada damunt paper l'any 1981, així com amb una espectacular estructura de gran format de fusta pintada; i *36 dies 39 nits* (1977) ens introdueix en el particular i fecund univers d'Andreu Terrades. Tres singulars formats d'obres de Bartomeu Cabot ens situen, literalment, davant d'un balcó, una finestra i l'interior d'una habitació per a mostrar-nos la seva tan peculiar manera de tractar allò quotidià, íntim, familiar i molt pop, amb Marlene Dietrich i George Harrison de convidats. Miquel Àngel Femenies té una peça de 1969 plena de recerca a partir del *collage*, l'autorretrat i la intimitat; Vicenç Torres denuncia amb *Fatxes de merda* (1973) l'opressió d'uns éssers buròcrates temibles cap el seu poble. Gerard Matas, *s/t* (1976), i Horacio Sapere, *Sobre l'habitant solar a ses Salines*, recorren els seus particulars camins en la pintura figurativa.

Tanquen la selecció una lúdica escultura de Pep Canyelles; una caixa, *s/t* (1979), de Katty Bonnín, relacionada amb la investigació de l'art pobre, i un inquietant retrat de Boris Vian (1981) realitzat per Miquel Rosselló. També hi ha el número 1 de la publicació d'art postal *Neon de Suro*, sens dubte una de les obres més significatives i internacionals que ha sorgit en aquest període.

SALA 2

Aquest espai està dedicat a algunes de les propostes generades pel col·lectiu Taller Llnàtic, de manera especial al protagonista de la seva dimensió visual i plàstica, Bartomeu Cabot. Hi trobam un significatiu conjunt d'obres de finals dels anys setanta i de principis dels vuitanta que exemplifiquen la particular iconografia de l'artista: lúdica, eròtica, pertorbadora i inquietant; que constitueixen un dels moments més àlgids i de qualitat en l'ús de la tècnica serigràfica, d'una enorme vivor en els colors. Del seu període anterior, hi ha obres que pertanyen als anys al voltant de l'exposició a la Galeria 4 Gats de 1973 amb una particular iconografia religiosa.

També hi ha cinc números de la publicació *El Correu de Son Coc* (1978-1992), una de les millors mostres *underground*, crítica i despietada contra el sistema cultural de parla catalana.

Finalment, podem gaudir de la documentació d'una exposició "sense quadres", com fou Ensenya 1 l'any 1973, una fita important en la renovació de l'art; i d'un vídeo extret del programa *Tot art* de Televisió Espanyola de 1976, on apareixen imatges de Neon de Suro, Taller Llnàtic i Cadaverina 15.

SALA 3

La Mostra d'Art Pobre de 1971 a la Llibreria Tous de Palma va ser una de les exposicions més radicals dins del nou panorama de renovació de l'art a Mallorca. Els artistes que hi prenen part són: Katty Bonnín, Tinus Castanyer, Miquel Àngel Femenies, Ferran García Sevilla i Gabriel Noguera Vizcaíno. A la sala, hi podem veure imatges documentals de l'exposició així com l'obra *Carpeta*, que inclou diversos treballs de cadascun. Toni Catany va estar relacionat amb alguns dels artistes de la mostra d'art pobre i és present a l'exposició amb algunes exquísides primeres natures mortes, que va realitzar en blanc i negre. També he volgut exposar dues altres obres més exòtiques dins l'univers Catany, iròniques i amb *collage*.

Ferran García Sevilla és un artista nascut a Mallorca, al qual s'ha vinculat generalment a Catalunya. En aquesta sala, hi ha diverses obres relacionades amb Mallorca, fotografies experimentals i objectes tan emblemàtics per a l'art conceptual com l'obra *Art és just un mot* (1969-71).

Criada 74 (1974-1977) fou un grup nombrós en la seva primera aparició, però que ja per a la segona exposició quedà reduït a Pep Canyelles, Miquel Àngel Femenies, Àngel Muerza, Carme Roig, Ramon Valentí i Vicenç Torres. S'hi mostren obres originals de les exposicions: Criada 74 (1974), Primer Cicle d'Investigacions Plàstiques d'Alcúdia (1975) i Expo-Caca (1977). Es tracta del grup més directe en la denúncia dels concursos de pintura i el sistema capitalista que els fomenta, així com en l'acció política contra els abusos de la Policia.

Dos vídeos de les diferents exposicions de Criada 74 i un de l'exposició de Katty Bonnín a la Galeria 4 Gats (1976) ens ajuden a contextualitzar l'època.

SALA 4

Neon de Suro (1975-1982) és una de les obres més significatives d'aquests anys, una original publicació de correu postal (*mail art*) d'abast internacional que va saber combinar artistes de diverses procedències i teixir una vasta xarxa de relacions amb exposicions individuals a Palma, Barcelona, París, Lund (Suècia), Varsòvia, Milà o Nova York, i un extens llistat d'exposicions col·lectives arreu. M'agrada apropar al públic al màxim aquesta singular obra perquè pugui veure, llegir i olorar tot el seu potencial. És per això que s'exhibeixen tots els seus 21 exemplars oberts a la gran paret. Al costat hi ha alguns dels dibuixos originals emprats per a realitzar uns quants números.

L'equip editor estava compost per Bartomeu Cabot, Sara Gibert, Andreu i Steva Terrades, i al llarg dels vuit anys d'existència saberen escollir artistes tan especials com Antoni Muntadas, Bruno Richard, Miquel Barceló, Joan Palou, Toni Catany, Mariscal o Julien Blaine, entre d'altres.

L'expressió: "La gratuïtat és una agressió", que acompanya el títol de l'exposició, és el text signat per l'equip editor de *Neon de Suro* per a l'exposició a la Galerie St. Petri de Lund, Suècia, l'any 1978. Entre d'altres aspectes apostava per una pràctica artística que constantment qüestionàs la institucionalització i la tergiversació de la cultura per part de partits polítics d'esquerra i la cultura burgesa i el seu mercat. El fet que la publicació fos gratuïta era una manera radical d'enfrontar-se al sistema capitalista, i al mateix temps apostava per una major difusió entre la població.